

ALBINA.

Ese de trei ori in septemana: Mercuri-a, Vineri-a si Dominic'a, candu o colá intréga, candu numai diumetate, adeca dupa momentul impregiarilor.

Prețulu de prenumeratiune:

pentru Austria:	
pe anu întregu	8 fl. v. a.
" diumetate de anu	4 " " "
" patraru	2 " " "
pentru Roman'a si strainetate:	
pe anu întregu	16 fl. v. a.
" diumetate de anu	8 " " "
" patraru	4 " " "

Prenumeratiunile se facu la toti dd. corespondinti a-i nostri, si d'adrepțulu la Redactiune: **Josefstadt, Langgasse Nr. 43**, unde suntu a se adresa si corespondintiele, ce privesc Redactiunea, administratiunea seu speditura cate vor fi nefrancate, nu se vor primi, era cele anonime nu se vor publica.

Pentru *anuncie* si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde cate 7 cr. de linie repetitile se facu cu pretiu scadutu. Pretiulu timbrului cate 30 cr. pentru una data, se antecipa.

Iaca o data caus'a nationalitatiloru fatia cu „M. Ország.“

(a M) In articolii nostri de mai nainte despre nationalitati (v. nr.ii 70 si 75) ne-am adoperatu a cerceta obiectivminte principiile conducatoriie atatu din proieptulu subcomisiunei casei de diosu a dietei unguresci, catu si din elaboratulu reuniunei deputatiloru romani si serbi la dieta, si ca rezultatu alu cercetariloru nostre am constatatu, ca pre candu subcomisiunea, precependu reu esinti'a a dreptulu de nationalitate, si pre parimindu unilateralminte si in modu arbitriu interesele nationale magiare, e pre calificata d'a vatemá cu proieptulu ei interesele si drepturile nationale ale nemagiariloru, dar nici de cum d'a le aperá si asecurá, — pre atunci elaboratulu deputatiloru romani si serbi, intemeiatu pre purat'a ideia, pre adeveratulu principiu de egalitate, nu numai e calificatu a dá statului si individulu bas'a etica a libertatei, ci totu o data si intereseloru tuturoru natiuniloru celu mai bunu si eficace scutu legale, fora a vatemá pre unele prin altele.

Unu articlu in nr.ii 127 si 128 a foiei ministeriale „Magyar Ország“, dedicatu totu acestei cause si indreptatu in contr'a criteceloru nostre — ne face a prinde érași condeiu si d'o parte apasá mai de parte in desvoltarea principiiloru nostre, éra d'alta parte a reduce la adeverat'a loru valóre dubietatile ce le ridica acelu articlu contra elaboratulu deputatiloru romani si serbi, pre care elaboratu noi ni-lu considerámu de programu in caus'a nationalitatiloru.

La invinovatierea ce o facuseramu noi reprezentantiloru natiunei magiare, cari purcedu pururea dintr'o politica magiara eschisiva, „M. Ország“ vine delocu la inceputu cu observatiunea, ca — natiunea politica a Ungariei, (va se dica: universitatea seu complexulu tuturoru natiuniloru) n'a scapatatu neci candu pana la nivoulu unei politici a limbei seu sementfei magiare; — apoi ací provóca de o parte la adeveratulu patriotismu alu Uniadiloru, alu lui Zrinyi, Bethlén, Bocskey etc. cari — precum bine dice, n'au fostu apostolii si martirii inte-

reseloru limbei magiare, ci s'au straduitu pururea a eluptá libertatea intregiei natiuni politice a Ungariei, — d'alta parte provóca la istoria Ungariei si in fine la legile din 1848.

Nu pricepemu, in ce felu de reportu vré se aduca „M. O.“ acelu patriotismu genuinu, recunoscutu si de noi si de tota lumea — alu Uniadiloru, alu lui Zrinyi etc. cu invinuirile nostre contra reprezentantiloru natiunei magiare, cari adi chiaru in contrastu cu Uniadescii, Zrinyi etc. si-cauta si sprimu patriotismulu intr'o politica *eschisiva magiara natiunala*, — de nu cumva tinde a ne convinge si mai multu, cumca in Ungaria *intr' adeveru numai aceia se potu numi adeverati patrioti*, cari — nu in spirentulu proieptulu subcomisiunei dietale — vréu se apere *interesele natiunale magiare* prin legi imperative, éra *ale natiuniloru nemagiare* numai prin legi *permissive*, — ci cari, intru intielesulu proieptulu deputatiloru romani si serbi, se nisuescu a dá tuturoru natiuniloru fora deosebire totu acele-si asemenea conditiuni de esistintia si de desvoltatiune. Totu atatu de putienu potemu pricepe pentru ce causa amintesce „M. O.“ pre natiunea politica a Ungariei, carea nefindu de nimenea atacata, nu póte avé lipsa neci de vre o aperare. Dar la istoria, asié credemu, ca „M. O.“ provóca fora dreptu, pentru ca sciutu este, ca o parte a istoriei o face „Istoria dreptulu“, éra apoi acést'a cuprinde in sine legi de cele din 1836: III, — 1840: VI, — 1844: II, — 1848: V, 3 si XVI, 2, e) — legi, cari nu-si potu multiamí geneasa, de catu unei legelatiuni, carea cuprindiendu-si reu nalt'a chiamare, nu s'a privitu pre sine de reprezentantea tuturor'a, ba neci de reprezentantea majoritatiei tierii, ci numai a natiunei magiare sengure. Ací inse nu potemu se nu ni sprimemu mirarea, ca „M. O.“ se face a nu cunósce acele legi, si acést'a cu atata mai multu, dupa ce elaboratulu subcomisiunei, pre care l'apera elu, nu e, de catu o modificatiune, desi neci de catu indestulitória chiaru a aceloru legi; elaboratulu subcomisiunei asié-dara celu pucinu presupune esistintia unoru legi ca acelea.

Candu „M. O.“ in *principiulu de*

arondare pretinsu de noi cu privintia la natiunalitati, adeca arondare in districte politice-natiunale, precum sunt d. e. comitatele si districtele de pana acum, vede o decompunere a statulu ungurescu, atunci densulu seu a trecutu cu vederea ca noi dorimu a realisa egalitatea natiuniloru patriei intre marginile unitatei politice a tierii, (§. 1. alu proieptulu nostru,) — seu densulu nu are ideia chiaru despre esinti'a unitatei politice. Precum se scie, conditiunile esentiale ale unitatei politice sunt — *antaiu*: integritatea teritoriala a tierii; a *dóva*: unitatea in legelatiune si in guvernarea tierii. De o vatemare a conditiunei antaia numai atunci ar poté fi vorbá, candu noi am intentiuná a rumpe o parte din teritoriulu statulu de catra statu si a o organisá pre aceea seu ca statu de sine, seu a o anectá catra unu altu statu in fiintia; — dar neci candu nu se vatemala acea integritate politica prin ori-ce felu si din orice respepte purcediatória impartire interna a teritoriulu statulu, precum dovedesce acést'a in tipu convingatoriu impartirea Ungariei din vechime in comitate si districte, ca tienuturi administrative autonóme. Apoi in totu elaboratulu clubulu deputatiloru romani si serbi nu se afla neci macaru unica dispuzetiune, prin carea s'ar atienti vr'o desfacere a vre-unei particele teritoriale din statulu ungurescu, seu carea nu si-ar afli temeiuulu chiaru in unitatea legelatiunei si guvernareii statulu.

Impregiurarea mai de parte, ca esistu — precum e cunoscutu — in Ungaria mai multe comitate respeptive districte, cari seu preste totu, seu in asié mesura sunt locuite de poporatiune nemagiaru, in catu numerulu magiariloru in ele nu face neci a cincia parte, in care casu asié-dara insusi proieptulu subcomisiunei — celu pucinu nu eschide posibilitatea, ca atari comitate resp. districte adoptandu carapterulu respeptivei natiunalitati nemagiare, se se transforme in districte politice-natiunale, — acést'a impregiurare — dupa parerea nostra — e pentru esistintia si unitatea Ungariei atatu de pucinu periculósa, seu daca lui „M. O.“ i mai place, in tocmái atatu de periculósa, casi preste totu realitatea, ca

adeca esistu in Ungaria si mai alte natiuni de catu cea magiara; dar apoi in casulu din urma, va se dica daca „M. O.“ tiene cumca esistintia de comitate seu districte natiunale si de mai alte natiuni afara de cea magiara sunt periculóse, densulu dupa consecintia ar trebui se combata si elaboratulu subcomisiunei, si se faca procesu prevedintiei, pentru ca ea in tocmái a voitu, ca Ungaria se fie o tíera poliglota. Éra daca „M. O.“ in acele comitate si districte, de multu custatatorie si croite si calificate de districte politice natiunale, nu privesce neci unu periclu pentru esistintia si unitatea tierii, atunci intr' adeveru nu potemu pricepe: cum si in ce tipu ar poté fi mai periculóse districtele politice, ce adi s'ar arondá in interesulu nationalitatiloru, de catu districtele natiunale mai vechie, cari de acelea numai intru atata diferescu, ca custau in fapta si n'au lipsa de a fi croite d'acel inainte.

Din acestea e invederatu, ca principiulu de arondare dupa natiunalitati — de o parte nu e daunosu de felu esistintiei si unitatei politice a tierii, d'alta parte elu, ca uniculu espediente potrivit d'a realisa ideia egalitatiei nationale dupa „suum cuique“ — fora a periclitá seu sacrificá minoritatile, e totu o data o conditiune pre-alabila necesaria pentru deslegarea priicioasa a causei natiunalitatiloru.

Mai de unadi am aretatu, cumca dreptulu de natiunalitate alu individulu, pentru ca elu purcede dintr'o insusire innascuta si capace de desvoltatiune etica, e nenstrainabilu chiaru casi insasi acea insusire, — cumca elu nu póte fi supusu voii individuale, pentru ca nu e produptulu ei, ci e *dreptu fundamentalu*. La acést'a „M. O.“ ni replica simplu, ca — „nu e adeveratu, cumca natiunalitatea ar fi innascuta omului.“ — Noi facia cu acést'a simpla negatiune, chiaru si avendu in vedere parutele esceptiuni, ce se producu prin naturalisatiune, cari inse totu de un'a si-au temeiuulu intr'o fiptiune juridica, dar neci de catu in vr'o metamorfosa de natiunalitate, — ne sentimu in dreptu a tiené si mai de parte parerea nostra ca cea mai adeverata si a sustiené, ca natiunalitatea e o insusire a omu-

FOISIÓRA.

Locuitorii primitivi seu Indianii Mejiului.

In foisiórele de mai nante, vorbindu despre cetatile Mejiului, promiseramu a dá descrieri speciale despre „indiani“ seu „locuitorii primitivi ai Majiului“. Descriendu capital'a Mejiului, nu lipsiramu a vorbi despre indianii cari traescu inca si pana in di'a de astadi in societati ori comune despotece organizate intru sistemulu patriarcalu, astfelu in catu organizatiunea comunala dupa stilulu europeanu e una octroare despre ce se póte convinge ori si care privitoriu, in minutulu celu d'antaiu.

Avendu cineva de lucru cu indianii, nememnatu mai multa tréba va poté face prin veri unu betranu alu comunitatii seu veri o persóna d'entre densii, adeca de colórea loru,

de catu cu politia ori poterea executiva. Nu e vorba, indianulu e umilitu, ascultatoriu, servilu, inse tóte faptele produse in urmarea ordinatiuniloru mai nalte date de cei de alta colóre, sunt privite ca „slugiba“ acést'a din ochii lui cei negri o poti cetí cu usiurintia, cumca face totu ce i se poruncesce ca de robota, in fine fora neci cea mai mica incredere au voia. Cu totulu altcum inse daca atare lucru se face prin demandatiunea unui betranu cumetru seu cuseru de alu lui. Indianii tienu cu santia la ómenii betrani; — ba in fie care comuna esiste o clasa de ómeni care trece de fruntasi seu aristocrati, de care apoi asculta orbisiu. Aristocratia loru pana in diu'a de astadi traesce decadiuta in Mejiu sub nume de Caticí „Katziken.“

Cati-va dintre scrietorii celebri observandu cu deamenuntulu fisonomia cea melancolica ba mai trista a indianiloru, sunt de ideia cumca indianii nu sunt capaci de cultivare dar acesti invetiati sunt de categoria celor'a ce si astadi mai desbatu cestiunea ce odata agitá lu-

mea invetiatiiloru continentulu vechiu si celui nou cumca „gintea de colóre nu ar avé insusiriile cuviincioase pentru o cultura mai profunda ori esacta,“ care cestiune pana in diu'a de astadi tiene pe antropologii si istoricii invetiati desbinati in dóu tabere, adeca un'a care din punctu de vedere a umanitatii e afirmativa cealalta din punctu de vedere alu interesulu ori reactiunei e absoluta negativa.

Eu in cea ce privesce pre indiani sum patrunsu de ide'a cumca ei posedu tóte calitatile de cultura si civilizatiune, ba acést'a insusire o atribuescu chiar se negriloru din Africa.

Nu-asiu avé lipsa se aducu a minte in privintia indianiloru anticatitile remase de ei ce dau o dovéda invederata despre cultura loru cu sute si mii de ani mai nainte, ci numescu numai numele lui Juaréz curatu indianu — a caruia fapta in dilele acestea dovedesce pre indianulu resbunatoriu patimasu, care cu inteligintia rara scie si a sciutu se acopere cugetulu seu ultimulu infernalu si se-lu invelésca in frase

dupa gustulu europeniloru luandu dreptu modelu dis'a lui Talleyrand cumca omului i s'a datu limb'a ca se-si ascunda cugetele cu ea.

Si nimene nu se mai afla care se dica in diu'a de astadi cumca Juaréz e omu prostu seu nepreceptoriu — bain feliulu acést'a n'am temere ca voiu remané cu esemplu senguraticu, ci sunt sute de mii; Ci mai multu Spaniolii au straplantatu tóta viti'a lui Moctezuma in Spania care astadi forméza parte din grandii (nobilimea innalta, magnatii) Spaniei. Atata cultura cata are nobilimea spaniola de astadi, dieu fóra a cunósce pe Moctezumescii dara securu ca o posedu si ei si póte mai multu cu unele insusiri bune.

Éra in catu privesce pe negrii seu cum i dicu romanii generalminte „arapi“ sunt érași de ideia afirmativa. Cine nu crede duca-se in Spania si admire remasitiile arapiloru seu a marocaniloru, — chiaru fu si unu seculu unde in tóta Europ'a arapii seu marocani erau medicii mai inteliginti, candu numai la arapi, fi-

lui nu numai innascuta, ci in respectulu limbii totu o data si esentialmente necesaria pentru dezvoltatiune, si ca atare ea aduce cu sine unu dreptu fundamentalu. Dreptulu natiunalu séu de natiunalitate alu individului, considerandu că individulu nu-lu póte pretinde de catu ca membru alu unei natiuni, adeca alu unei societati fundamentale, dupa caracterulu seu nu e dreptu *privatu*, ci mai vertosu socialu, va se dica: *dreptu publicu*. D'aci inse urméza, că dreptulu natiunalu fundamentalu chiaru asié ca vericare altu dreptu fundamentalu publicu, pre langa indreptatierea ce dá, impune individului totu o data detorintie — nu numai catra sine, precum impunu drepturile fundamentale de caracteru curatu privatu, ci si detorintie catra societatea de care se tiene elu. De alta parte inse urméza din cele premise, precum am spusu si in celu d'antiau articlu alu nostru in acestu obieptu (v. nrulu 70), cumca matc'a intereseloru natiunale totu de un'a e numai insasi natiunea, éra individulu numai in recunóscerea prin lege a drepturilor fundamentale ale natiunei sale póte aflá medilocitu secur'a garantia a intereseloru si drepturilor sale natiunale.

Mai de unadi am pretinsu si sustienutu, că legile pentru limba trebuie se aiba form'a imperativa nu numai in privinti'a limbii magiare, precum planul subcomisiunea, ci in privinti'a tuturor limbeloru patriei fora desclinare, precum cuprinde acést'a elaboratulu deputatiloru romani si serbi. — La acést'a „M. O.“ replica intre altele, cumca noi, „limpede vorbindu si numindu lucrulu cu adeveratulu seu nume, nu pretindemu proprie scutire, ci *legi fortitive* pentru natiunitati; noi nu ne multiumimu cu aceea, ca statulu se concéda fie-carui cetatianu alu seu nerestrinsa libertate pentru dezvoltarea natiunala, ci pretindemu inca, ca statulu se constringa pre cetatienii sei — in casu de lipsa chiaru si cu baionete — la inaintarea acelor scopuri — altminte pan' acum neci precisate undeva, pre cari conducatori natiunali ar aflá cu cale a le propune de tient'a concernentei natiunitati. Si acést'a se fie indetoratu a face statulu, pentru cuventulu, că natiunitatea este unu dreptu fundamentalu.“ „Dar“ — continua „M. O.“ — „totu asemenea dreptu fundamentalu e, ca se nu dicemu mai multu, si libertatea consciintiei si a preseii. Apoi se póte pretinde pentru acést'a libertate o scutire prin *legi imperative*? Noi scimu, că anumitu in trebile confesionale s'a pretinsu une ori atare scutire, si se pretinde inca si astadi, inse candu se templa acést'a, intr' adeveru nu se templa intru

interesulu libertatei, ci pentru apesarea religiuaria si pentru obscurantismu.“

Va se dica „M. O.“ crede, cumca dupa parerea nóstra, statulu se nu se marginésca a concede fie-carui supusu alu seu liberulu exercitiu alu religiunei sale, ci cumca i-ar fi detorintia, a grigi prin *legi fortitive* si pentru aceea, ca totu cetatianulu se traiésca *in facta* amesuratu legiloru religiunei sale; — cumca statulu se nu se marginésca a garantá fie-caruia libertatea d'a-si comunicá cugetele sale prin presa, ci cumca i-ar fi detorintia, a constringe pre fie-care supusu alu seu, ca *in facta* se-si comunice cugetarile sale, adeca multu pucinu se se faca gazetariu. Apoi si 'ncehia „M. O.“ argumentatiunile sale asié: „Las' se li fie de bine altor'a astfelu de scutu imperativu, noi nu potemu privi intr' acel'a alta, de catu numai o tirania si tutela, si suntemu convinsi, că esinti'a libertatei, dupa natur'a ei, nu e imperativa, ci facultativa.“

Aceste replicatiuni ni dau tabloulu unui siru de ideie confuse, cari altmintrelea dupa natur'a lor, cuprindiendu in sine o contradicere, nu lipsescu, precum vom vedé, a pune si mai antiau pre autorulu lor in contradicere cu sine insusi. Catra acést'a inse polemiséza acel „M. O.“ invederatu contra propri'a sa pricepere falsa de *form'a imperativa*, o falsitate pre carea elu insusi si-a format'o si apoi o combate in consecintie.

In unulu din nrui urmatori vom luminá cele dise mai de aprópe.

Ostende in Belgiu 24 aug. 1867.

De la adunarea generala a „Asociatiunei transilvane“ din Clusiu.

Permite-mi, Dle redactoru, a me folosí asta-data de binefacerea publicitatii astu-modu, ca nu numai se-ti facu o impartesire séca de date si lucruri, ci semi si dau parerea a supra lor asiá, cum pretinde adeverulu: laudandu binele si combatendu reulu din nobilulu scopu alu indreptarii si inaintarii.

Luni, in 26 ale curentei, pre la 10^{1/2} óre Dlu consiliariu alu curtii cassative si membru alu comitetului „Asociatiunei“ *Jacobi Bologna* provocá mai nainte de tóte adunarea in numele comitetului, ca nefiindu din intemplanec neci unulu din presiedintii „Asociatiunei“ aici, aceea si se aiba bunetate a despune in asta privire. Adunarea prochiamá cu aclamatiune de presiedinte interimalu alu ei pre D. *Jacobi Bologna*, carele dupa ocuparea presidiului dechiará adunarea de deschisa.

D. protopopu alu Clusiuu I. Pam-

filu bineventéza in termini alesi adunarea in numele Clusienilor.

Se alegu prin aclamatiune de notari ai siedintieloru Domnii I. Popfii, A. Francu si M. Bohetielu.

Urmá apoi cetirea rapórteloru comitetului prin oficialii sei. Mai antiau D. secretaru II, I. V. Rusu ocupá tribun'a si ni cetí raportulu seu lungu despre activitatea comitetului in decursulu anului trecut. Desí acestu raportu avea se dea adunarii mai multu unu resumatu despre cele facute de comitetu preste anu, elu totusi fú atata de impletecitu, in catu dintre numerosii auditori anevoia credu se fie fostu unulu, carele in urma se si-fi potutudá séma despre cele audite si despre rezultatulu lucrariloru comitetului. Asiá d. e. ni s'a spusu in raportu, că in cutare luna, cutare siedintia a comitetului, la cutare si cutare §. (despre §§. fú cu deosebire multa vorba) comitetulu facú cerere la gubernu pentru 1200 fl. pe séma a doi tramitiendi la espusetiunea de Parisu, apoi, retacendu-se lucrulu, abiá preste unu patraru de óra la alta luna, alta siedintia, alti §§. ni se spuse, că ce s'a alesu de elu, — in locu de a fi aretatu indata la fie-care lucrare adusa inainte si rezultatulu ei. Intrespantiulu de la atingerea obiectului pana la rezultatulu lui fú ocupatu de alte fapte, alte intreprinderi ale comitetului, ale caror'a reesitu se audí éra si mai tardfu, in altu locu si altu §. — Trebuiá se fie unu mare mnemonicu acel'a, care, in asta aruncatura de lucruri, se póta tiené tóte aminte. D. secretaru se pare a fi fostu de credintia, că cu catu raportulu seu va fi mai lungu, cu atata activitatea fostului comitetu ni va paré mai mare.

Se me ierte D. secretaru si ori-cine altulu, daca in interesulu adeverului si alu Asociatiunei nóstre chiaru sum silitu a amintí acestea, căci a) pe pré multi amu auditu tanguindu-se asupr'a acestui lucrulu, b) amu vediatu si scimu cu totii catu de scumpu ni e timpulu la asemenea ocaziuni si ce pecatu este a-lu perde fara folosu, c) căci venindu a se tiparí rapórteloru oficialiloru „Asociatiunei“ in actele, respective acum in fóia societatii, candu acele-su pré lungi si fara picu de interesu, e pecatu de spesele facute cu tiparirea lor si loculu ce au se lu-ocupe in fóia.

Cetésca ver-cine amintitulu raportu alu dlui secretaru si mi-spuna, au nu amu dreptu?

Cu rapórteloru archivarului si casierului furamu multiumiti.

D. Comisariu regescu Péchy inca onorá adunarea cu presentia sa de o óra intréga in acést'a siedintia. La intrare si

esire fú salutatu cu strigari entusiastice de „se traiésca!“

Dupa finirea rapórteloru se purcesu in sensulu programei la alegerea urmatorieloru comisiuni. Un'a pentru esamianarea raportului secretarului, alt'a pentru revederea socóteloru de preste anu ale cassei, alt'a pentru conscrierea membriloru noi si alt'a pentru statorirea bugetului pe anulu urmatoriu.

N'amu apucatu a mi-semná numel membriloru acestoru comisiuni decate la un'a, la cea bugetaria, carea a constat din DD. capitanulu supremu Bohetielu, consiliarulu gubernialu Lazaru, canoniculu Vlas'a, proprietarul Visarionu Romanu, asesorulu Gaeatanu, avocatulu Fúlep, Dr. Borceanu, consil. gub. Dr. Maioru, profesorulu de Blasiu J. Moldovanu.

Presiedintele impartesiesce adunarii o rogare a Dlui redactoru alu „Gazetel Transilvaniei“ *Jacobi Muresianu*, prin care Dsa face asociatiunei maretiulu ofertu de 1000 fl. cu aceea conditiune, că acestu capitalu se se administre in deosebi pentru intemeierea cu timpu a unei academii romanesci de drepturi si a unei scole agronomice in tíera. Dsa róga totu odata adunarea a face provocari la contribuii nóue spre acelu scopu si a-si pune tóta influinti'a, ca se intemeieze atare fondu saluariu. Se 'ntielege, că asemenea ofertu fu primitu cu mare insufletire si adunarea prorupse in „se traiésca“ repetitu de multe ori. Harti'a acést'a se concrediu unei comisiuni, statatóre din Présantia sa episcopulu Vancea, proprietarul George Popu, secret. gub. Servianu Popoviciu, Iosifu Romanu si canoniculu Negrutiu, spre a-si formulá a supra ei parerea pana in siedintia urmatoria.

Urméza acum órele acele, in care avuramu a gustá cea mai multa placere si multiumire in sala adunarii nóstre. Presidiulu descopere adunarii că s'au prezentatu comitetului trei disertatiuni scientifice de la trei préstimabili Domni, cari toti sunt aici si ar voi se si-le citésca. Un'a éra de la Dr. Tincu despre economi'a nationala, alt'a de la D. Vaidá despre medilócele prin cari s'ar poté impedecá seracirea poporului romanu si a treia de la D. J. Popfii despre istori'a critica a literaturii romane.

S'a decisu, ca pentru acea di se se citésca disertatiunea din urma. D. Popfii intre aplausele adunarii se urcá pe catredra si intr'unu modu inaltiatoriu de anima si-a produsu operatulu seu imbracatu intr'o frumósa prosa poetica si carele, precum lu-veti vedé dupa publicare, e compusu cu multa petrunedere si cunoscintia de lucru. Rarulu daru oratoricu

indu că crestinetatea nu li'opriá a studiá pre omu, se invetiá anatomia etc.

Dar cutare invetiatu mi va obieptá cumca din tóta faptur'a indianului pare la vedere numai, vieti'a *vegetativa* éra nu vieti'a nervósa — spirituala fina cum de esemplu in ras'a caucasica la antai'a privire se vede nobilimea trasureloru fisonomice, foculu expresiv alu ochiloru, care tóte in suma dovedescu pre omulu de spiretu, pre candu tóte aceste ar lipsí la indiani. In decursulu pertractarii acesteia inse se vor convinge despre contrariulu toti aceia cari sunt inca preocupati de „monopolulu spiritualu“ si vor trebui in multe casuri se admire modalitatea diplomatica in expresiuni si finetiele indianiloru, apoi introducerea logica a unei cause, care trebuie se captureze cugetarea si in urma in catva si judecat'a ori si cui.

Cumca ei nu au incredere pre mare neci chiar intr'ai sei acést'a nu va serví nimenui de lips'a materialului pentru cultivare; — nencrederea e propria tuturoru popóraloru barbare,

(dóra s'ar esprime mai bine: o propria tuturoru popóraloru „apesate“! Red.) si cu atata mai multu indianiloru cari au fostu indelungatu timpu servii europeniloru venetici, si sunt inca si astadi pana la óre care gradu.

Innaintu inse de a dá o descriere caracteristica a indianiloru, vomu facu o resumere pre interesanta a soiiului séu vitié indianu din statele Mejicului, si acést'a din motivu că viti'a mejicana indiana ajunsese pana la civilizatiunea inalta, si s'a sustienutu in cercuri mari pana acum in catva neatinsa de corcire, (de esemplu Otomiti, Totonaci, Huasteci, Comanci si Apaci,) si cu deosebire aceste dóua soiuri din urma cari in modulu vitiuirii remasera cutotulu neatinse si de crestinetate si de domni'a straina au pre langa tóta barbari'a lor, semnu invederatu de unu simburu nobilu, bunu din punctu de vedere umanu caruia inse i lipsesce cultivarea deplina.

Soiulu mejicanu e proportionalmente bine crescutu, pérulu e de asemenea colóre si varia

mai ca la tóte popórale mongolice. Barb'a e pucinicá, pelea e de o colóre intunecata rosietica, care inse cu deosebire la femei in orasie se inalbesce mai visibilu. — Capetele, ce se vedu pe picturile mejicane séu cum le dicu indianii Nahuatl, infatisiéza o frunte deosebitu produa, buna óra ca la acele soiuri ce au datina, a apesá, séu a legá capulu prunciloru ca se devina oblu in locu de rotundu. Pentru ce se nu faca unu capu oblu impresiunea celui frumosu, cum face capulu rotundu?

Coloritul e, cum am disu, intunecatu rosieticu adeca colóre de arama. Ochii mari negri, in cari albusiulu are unu coloritu galbenu. Se fie óre acést'a semnulu temperamentului colericu? ori se fie semnulu influintiei climatului asupra sistemului chilo-poeticu (ficatu si fero). Eu credu că afara de o mica portiune e numai reflexulu luminei cu ochiulu si coloritulu intunecatu rosii care produce in albusiu colóreca cea galbena, pentru că variéza pre tare, apoi

depinde si destulu de multu de la umbr'a in care e privirea. *La tóta intemplanecia acést'a induce reu la temperamentu*, póte inse mai multu si cu mai multa dreptate la selbetea.

Pelea rosietica e móle ca catifea, fiindu tiesetur'a celulósa (textus cellulósus, — *Boudewewe*) mai grósa, de unde urméza apoi cumca la indiani a rare ori se stravedu vinele la picioru ori mani. — Adese ori fórte se audé cumca copiii indianiloru se nascu albi si numai cu timpulu s'ar intunecá culórea, — acést'a e inse falsu; adeveratu că copiii sunt ceva mai deschisi in colóre de catu cei betrani, inse nu sunt albi, ci paru afumati cam galbeni, numai palmele si talpele sunt si romanu pentru tóte un'a albe.

In genero fati'a indianiloru e rotundu la care inse la antai'a privire ti bate la ochi dezvoltamentulu ósaloru zygomatici (*Jochbeine*) catu gur'a mare fora ca buzele se aiba dezvoltarea aceea a negriloru africani, de unde aparé dóue sire de dinti fórte albi lati. — Semnele

se vede a posiede D. Popfii a rapitu normalu anumele tuturor auditorilor. In interruptu de multe ori prin aplause gomotose cu deosebire inse si mai aniau la pasagiulu citatu din Cichindealu: Una fia natiunea romana, nu mai fia mitu si neunitu!

Cu acestu actu placutu se incheia sedinti'a antaia. Despre cele lalte siedintie ti-voiu raportá de a casa, caci acum éta bate óra plecarii mele de aici. Filalete.

De pre valca Prutului (Bucovina) 15 aug.

Din corespundinti'a din Homoru, publicata in nr. 87 alu „Albinei“ ne convingemu deplinu, ca nu senguru clerulu din partile Cernăuților, ma si celu din cele lalte tienuturi ale tierii se intereséza de afacerile mai importante ale diecesei, mai cu séma de asiedierea posturilor vacante in Consistoriu.

E lucru firescu si dictatu de unele cercuțari fatale, in cari ne aflamu, ca clerulu se intereséza de sórtea sa si a diecesei, de óra-ce vedemu cu ochii si cunoșcemu, ca retelele influjntici, in cari secretariulu Schönbach aciu incurca pre Escelintia sa p. episcopu, se intarescu pe di ce merge, si sumet'ia densului se aburca pana la acelu gradu, ca elu, precum audimu, si de opiniunea publica a clerului si de voturile celor mai intielepti si mai stimabili membri ai senatului consistoriale, buna óra de a d. profesore si consilieriu Popoviciu, cutédia a-si bate jocu si a formulá propunerea pentru asiedierea posturilor vacante precum i convine lui, baga séma, ca asiá si numai asiá ar conveni p. episcopu.

Sermana Bucovina, daca nu se afla intre toti fiii tei macaru unulu, care se fie demnu a portá funtiunea de secretariu intimu alu p. episcopu Eugeniu Hacman! Sermana diecesa bucovinena, daca, in contra canóneloru si datinei a tóta biserice'a ortodoxa, unu omu de confesiunea romano-latina din Boemia se refereze in interesele mai sentitórié, in causele cardinali bisericesci! Sermane cleru bucovinenu, daca in su-si unu barbatu intieleginte si probatu ca d. Popoviciu, care posiede unu tesauru de sciintie canonice si stima speciala in diecesa, de reulu secretariului Schönbach este aprópe de a parasí cu totulu scaunulu seu in consistoriu!

Preutimea din partile Cernăuților ca si cea din partile Homorului si credemu, ca impreuna cu noi totu clerulu diecesei, va sustiené propunerea prima nu cea alternativa cu carea nu ne invoim a d. consilieriu Popoviciu ca un'a, ce e mai corespundiatórié si mai buna, si dóra tendintio secrete, scopuri antinationali si de stricatiune biserice'i ar preocupení, de a o delaturá si a face alta propunere.

Recunoșcemu, ca intre cei triispredece competinti sunt si unele personalitati stimabile; dara acei domni in si vor concede, ca cu sciintiele si cu destoritatea oficiósa mai cu séma in limb'a nationala stau departe in deretrulu candidatiloru propusi de d. Popoviciu. Afara de as' a sciutu, ca unii din competinti sunt consangeni parte cu p. episcopu, parte cu unii din membrii consistoriului, si legile oprescu, éra clerulu doresce, ca senatulu consistoriale se nu aiba faci'a unui consiliu de familia, ce o ar avé deplinu, daca, pre langa consangeni de pana acuma, s'ar mai adauge numerulu loru.

barbatiei adeca barb'a le au indianii in fórte micu gradu vre cati-va peri sub nasu fórte rari, si alții pucini la barba, éca totu ce posedu indianii.

Diseramu mai nainte cumca fisonomi'a indianiloru pare melancolica trista, — totusi sunt mominte ori au si tempulu loru unde sunt deosebitu voiosi. Rare ori se vedeunu poporu cu atat'a umor ca indianii intre sine, vorbescu, glumescu, ridu tóta nóptea si in urma se jóca ómeni in vârsta, ca copii. — Firesce fatia cu Creolii si Mestizii ori alți straini sunt cu neincredere, reci, retrasi, pesomoriti, póte apoi fi si agintele cumca nu cunoscú limb'a spaniola bine, nu se potu esprime cu atat'a usurintia ca in cea indiana care o vorbescu ei intre sine. Copiulu se nasce cu peru cam desu, si rari mosínegi indiani se vedu plesugi, ba chiar si arare ori carunti, — si dintii se tienu de comunubine pana in adancimile betranctieloru.

Pelca indianului se vede a fi mai nesimtitórié la frigu ori caldura, ranele esterióre se

Noi nu ne numeramu anca la cei ce se indoiescu despre bun'a vointia a Escelintiei Sale p. Episcopu, de a apretiuí vócea si dorintia justa a clerului si prin urmare credemu ca si fratii nostri din partile Homorului, ca se va face o transactiune in politic'a de pana acum si ca asta transactiune se va incepe cu respectarea propunerei prime a d. Popoviciu, sustienuta si de cleru; éra de s'ar templá altmintre, atunci am trebuí se dámu si noi locu credintiei, ca pana ce va fi d. Schönbach de secretariu Escelintiei Sale, nu e de acceptatu veri unu bine in diecesa. Ce va face clerulu in casulu acest'a tristu, nu scimu si neci nu potemu dice de asta data; ast'a inse scimu, ca de va pasí cu plansori la instantiele mai nalte si insu-si la tronulu Majestatii Sale, nu va fi vin'a lui, ci acelor co dedura ansa la densele. —

Langa Versietiu augustu 1867.

(Cum mintiescu foile nemtiesci de dragulu unguriloru.) In corespundintiele mele de mai nainte am spusu ca magiarii nostri de pre aici sunt nemtii, cari cu mani cu picioré se tienu de totu ce este pecatu ungrescu, precum: intolerantia nationala scl. Unu foliu de acest'a de domnu de némtiu a scriu o mintiuna in „Fremdenblatt“ din Viena, care s'a retiparitu apoi in „Temesvarer Zeitung“ cumca pre aici umbla emisari rusesci cu contielegerea romaniloru si a serbiloru, chiar si prin confiniele militare. Acesti emisari dice ca impartu carti bisericesci tiparite de la Mosca si Atena, si ca poporulu religiosu e sedusu de preotimea sa gr. or. care e muscanéca.

Audiendu cu acésta mintiuna, m'am dusu in o localitate publica unde se aduna nemtii si i-am intrebatu daca cutarele din ei are voia se priméca a supra-si ca elu a scri's'o, dar nu s'a gasitu neci unulu, din contra: toti descuviintiaru tendinti'a corespundintelui.

Unu preotu romanu fiindu de fatia li spuse ca carti romanesce nu se tiparescu neci la Mosca neci la Atena, si daca nemtii vreu si ei se mintiesca de dragulu unguriloru, ar face mai bine daca ar minti astfelu ca se apara ceva verosimilu, dar nu ca acuma, caci asta procedura ne face se nu mai credemu apoi némtiului dárístu neci candu dóra ar vorbí adevéverulu.

Ne miramu ca unguirii tocmu acum vorbescu de emisari rusesci, candu cestiunea nationalitatiloru agita spiretele. De ce au alesu ci asta ocasiune, noi i precepemu. Dar se ni ierte a folosi unu argumentum ad hominem. La 1849 d. Görgey la Siri'a (Világos) precum scimu si-a predatu sabi'a muscanului si nu austriacului. Adeca au alesu cui se capituleze, si a capitulatu cum a credintu ca-i este mai spre onóre. Asiá ar face si nationalitatea romana intr'o lupta eventuala intre panslavismu si magiarismu, daca ar trebuí se capituleze, ca ar capitulá celui mai tare, pentru ca asiá se-si salveze onórea. Diseramu „daca ar trebuí,“ dar nu concedemu ca ar poté voni asemene casu, caci romanulu scie se móra dar nu se scie predá, si nationalitatea ni o stimamu mai multu de catu viéti'a. Pentru apesatorii nationalitatei avómu despretiu egal, fie aceia veri cine. In anulu trecutú a disu „Albin'a“ ca nationalitatea tinde a deveni „sui juris,“ si daca totusi o silescu a fi „alieni juris,“ atunci putienu i pasa ca acestu „aliénu“ cum se va numi.

Curtius.

vindeca cu o iutiéla admirabila — si frigurile septemicice (stricacióse, in urm'a infectionarei sangelui cu puroiu) cari la noi nu e raritate si din raniti 1/3 de nu mai multu sunt victimelo acestoru friguri, — indianiloru mai totu deun'a li lipsescu, si daca ici colé se ivescu la vre unu ranitu, apoi securu e la una suta de ómeni unu omu, pe candu la noi sunt diece si póte dupa imprejurari climatice séu dietetice relativu mai multu. In privinti'a vindecariloru rapedi a raneloru nu voiu uitá pe unu indianu ce fuse ranitu prin unu fragmentu de glontiu de unu tunu ghintuitu de 3 punti, care i fransese piciorulu stangu in 3 parti, frantur'a ajunsese mai pana in siolduri, afara de aceea carnea piciorului érá rupta si strivita in mai multe parti, asiá in catu puroiulu curgea din multe locuri. Fora vr'o operatiune óresicare numai la metoda conservativa acestu indianu se vindecá deplinu unde langa o lu morisera nemti etc. relativu mai usioru raniti.

Altu indianu capetá la destantia de 400

Fortaretia Alba-Julia 29. aug.

Dle Redactoru! Cu dorere am cetitu in unulu din nr.ii Albinei ca diurnalele nemtiesci si magiare primescu insciintiari despre anticitalie ce se descoperu aici, dar celoru romanesce nu se trimitu, pentru ca carturarii nostri sunt pre nepasatori, desi e vorba despre anticitalie remase de la strabunii nostri si cari vorbescu despre originca nóstra.

M'a suprinsu plangerea DVóstre, si ca se Ve consolu pre catu mi e cu potintia, Vi scriu acestea:

Cu ocasiunea lucrariloru la strat'a forata, intre Maros Porto si Alba-Julia, unde a fostu Apoline, s'a aflatu, intre altele, figur'a unei femci, siedindu pre unu scaunu, cioplitu in marmore suriu, inso lipsiá capulu. Inca alte multe bucati de pétra si granite, in diferite forme fórte maestrose, materia abundanta pentru studiu archeologulu. Fundaminte de case si piatie, solide fórte in catu pretindu multa ustanóla de la lucratori. Inscriptiunile sunt numberóse, se potu bine ceti, si speru ca nu vor lipsi carturarii cari se le culéga tóte. S'au aflatu 3 taiere de argintu cu figure deosebite fórte maestrosu lucrate, pre margini aurite, dintre cari 2 s'au topitu in banari'a de aici (cum se póte? numai atat'a stima se dau anticitaliloru?! Red.) éra alu 3-le e depusu la magistratu. In urma bani de argintu si arama din desclinite timpuri romanesce.

Unu tieranu romanu a gasitu intr'o óla solida preste 1000 de bani de argintu, cu inscriptiuni si portrete de la Traianu, Domicianu, Aurelianu, Vespasianu, Augustu si alții, pre cari din lips'a timpului nu i-am potutu cautá. Acestia inca sunt depusi aici la magistratu.

Pre minc nu me lasa cercustantiele se folosescu ocasiunea ce se imbia acum cu separile calei ferate. Dar are Alb'a multi literati romani si tragu sperantia ca se vor gasi cari vor culege, vor studiá si vor publicá despre anticitali si inscriptiuni. Nu potemu remané nepasatori, e vorba despre istoria protoparintiloru nostri, despre dovedile ca noi suntemu urmatorii loru. Trebuie dara se le studiámu tóte, se vedemu glori'a in care au traitu ei, caci numai asiá ne vom poté si mai multu convinge cumca astadi sórtea nóstra e trista.

P. d. T.

Comitatulu Zarandului, aug. 1867.

(Cartea funduala) e gat'a si cu 1 sept. sonatulu aceste'i carti va intrá in aptivitate.

Corpulu de oficiali care a facutu acésta carte, petrece aici de la 1865 pana acum. E compusu de fosti ostasi, de fosti calfe de tóte felurilo de maestrii scl. Cunoscintiele acestoru ómeni, le veti judecá de pre portarea loru.

In Halmagiu unu oficialu din acelu corp, batjocorindu natiunea romana si pre judele supr. a trebuitu se fie amenintiatu cu legarea in fiere, pentru ca apoi se-si vina in ori si se róge de iertare ca a fostu beatu.

In Bai'a-de-Crisiu altu membru din acelu corp batjocori si elu numele de romanu, si provocandu-lu judele a se molcomi, se infuriá mai tare, pana ce veditendu persecutoriú nu se mai indói ca judele nu glumescu, si ceru iertare de tóte laturile.

Altulu e judecatu la inchisóre de 8 dile. Éca de aci veti vedé catu de ingomfati si notoleranti sunt strainii impenati fatia cu romanii, éra de alta parte veti judecá ce felu de carti

funduale au potutu se ni deo asemene ómeni, cari nu cunoscú defelu limb'a romanesca?

Audimu ca acestu corp va plecá acum cu asemene misiune prin alte comitate. Tragemu a supra lui atentiunea guvernului, caci e spre daun'a paraleloru, a lucrariloru cartii funduale si a moralitatei publice.

Aradu, 28 augustu 1867.

In dilele trecute comitele supr. caletorindu prin comitatu au fostu primitu cu solenitate din partea comuneloru, mai alesu pe unde se afla resiedintiele pretureloru séu aristocratia e reprezentata mai bine. In alta calctoria a fostu cu deschinita atentiune la duceca trebiloru comunale si anume la cancelariile notariale.

Itca Sa cea mai buna notitia si-a luatú despre doi notari romani, din M. si S. Catra poporu a vorbitu a dese ori si multu in limb'a romana.

Incusitiunea bataii intemplané in Pecica in 3 iuniu a. e. cu ocasiunea alegerii ablegatului, amintita in nr. 80 alu Albinei, inca totu curge, cu acea desclinare, ca acuma in urmarea deciderii sedrici criminale, care incusitiunea acésta intemplané pe cale administrativa nu o au potutu luá de basa la dispusitiune meritoriala, — s'a schimbatu in incusitiune criminala.

Cuprinsulu corespundintiei din nr. citatu trebeu se-lu modifícu cumca I. G. la Pecica in emis'a comisiune numai la inceputu a luatú parte, in care restempu abié s'au ascultatú 4—5 incusati (constatandu aceasi investigatiune din fasiunile aloru 29 de incusati, 8 vulnerati si 96 de martori) de óra-ce dupa serbatorile rusalieloru nemergendu afara, locul lui l'a ocupatu jurasorele cottensu din Pecica.

Multiple asiá avé se vorbescu despre investigatiune dar se vedemu cum va decurge, pana atunci observu numai ca scrietoriulu acelei corespundintie nu e bine informatu, de óra-ce studentii romani din clasele V si VI numai cu referintia la D. Stanescu si-au modificatu fasiunile despre povestea dlui I. Bercianu, inso pe fasiunile modificate n'au voitu se jure, si asiá neci au potere a desavuná argumentele.

Ciacova 17 augustu.

In 15 l. c. comun'a bisericeca gr. or. serba patronulu biserice'i. Desi romanii in asta comuna sunt fórte multi si locuitori vechi, totusi asta data archimandritii, preotii si diaconii serbi nu disesera neci unu cuventu romanesce. Éca asiá ne respectéza (?) santiéle loru si ierarchi'a serbesca, sub care gememu. Nainte de 1 1/2 anu am dechiaratu ca vremu se ne alaturamu la dieces'a romana a Caransebesiului, dar comisiunea mista neci pana astadi n'a venitú.

Totu in 15 aug. s'a raducatu monumentulu literatulu serbu Dositeu Obradoviciu. Au fostu banchete, iluminatiuni, cuventari preste cuventari. A partecipatu poporu multu si multi slavi straini.

Insciintiare.

súb nr. 105 a. 1867.

Toti pofitori de a fi primiti pre viitoriu in Preparandi'a romana greco-orientala din Aradu, au 1) de a se arctá acolo in toti anii la 1 octovre dupa calend. nou; 2) de a produce de la institutelu publice de alte religiiuni testi-

de pasí unu glontiu, si inca de'n o pusca austriaca ghintuita, in peptu in partea dirépta intre a treia si a patr'a cósta. I dode sangele pe nasu, inse la propunere ca transportulu se-lu duca 4 ómeni, se opuse indianulu acésta, si respunse ca se duce calare mai bine; de unde se sú calare pana la locul unde potea avé ingrigirea cuviinciósa sistematica, érá o distantia 2 1/2 de mile si intr'unu timpu cu mica intrerumpere, de puscature de la guerileros, cari erau destulu de desi si de multe ori in monotonia si ustanéla mersului serviau dreptu potrecere si insulfetire. Asiá indianulu celu puscatu ajunsese la destinulu seu adeca in spitalu, unde neci vorba se móra, — la patru dile se scolá din patu si se preumblá la biserica, apoi se duse la generalu, se presentá, generalulu i dede ce-va bani — si in urma calare pe unu asinu facu optu mile pana la famili'a sa. Eu credu ca mai multu e preste potintia, o nesensibilitate a nerviloru in modulu acest'a nu esiste in ras'a caucasica. Indianulu bea rachiu tare din trestia de

sacaru catalanu de 33 graduri ori cingirito si mai tare — dara mic nu-mi sucese a vedé pre atare indianu bolnavu de deliriu tremente, pre candu in Viena de bere vediu mai multe casuri de deliriuri tremente potatorum (betiviloru). Toamái contrariulu e in frigurile nervóse ori tifóse. — Ras'a caucasica e relativu mai suferitória in bólele aceste, indianulu inse móre mai ingraba; ras'a caucasica in astfelu de bóle are deliriuri, fantasii, pre candu indianulu e monotonu, tacutu, ii lipsescu deliriurile, in acésta tacere móre. In expeditiune avui pre unu efectivu de 700 ómeni aprópe 200 de friguri intermitente intre cari 200 fusera 2/3 parti soldati indiani bolnavi. Dintre austriaci morisera paremi-se 2 ori 3, pre candu dintre indiani o suma insemnata inspaimentatória. Totu aceste observari facusera si medicii francezi cu soldatii loru si trupele aussiliarie (indianii).

monie, de directorii, de toti profesorii, si ne a-
peratu si de catehetei greco-orientali, pre cari
aspirantii i-au avutu de informatori, subscrise,
si cu oficiosele sigile ale acelorasi institute in-
tarite, prin cari se se dovedesca mai putinu cele
4 clase normale seu capitale, si inca cu calculi
barem indetulatori, a le fi finitu. 3) Vor aduce
estrasc din protocoalele botezatiloru scoase, si de
preotii locuriloru subscrise, din cari se iesa la
lumina: cei de primitu, mai tineri de 16 ani a
nu fi, si a nu se tiené de alta religione, fara
numai de cea greco-orientala. 4) Era cu atesta-
tele de la medici aprobati castigati au de a do-
cumentat: a fi intreghi la trupu si sanetosi, cu
versatu (bube, varióle) oltoiti. Mai departe a 5)
vor fi indetorati a areta: au pre cineva, au ba,
care se se ingrigesca despre intretinerea loru
in timpu de 2 ani la Aradu? de ora-ce sub de-
cursulu studieloru in timpu de 10 1/2 luni ni-
meniu sub pedepsa lapedarii din scola va fi
iertatu, pentru de a-si castigá hrana, a se in-
departá de la preparandia, au a se absentá de
la prelegeri; cá celu ce va remané de la lec-
tiuni una dupa alta numai de 3 ori, va fi scosu
de aci; prin urmaro aventuro aci nu se vor
primá.

Tinerulu, nainte de a intrá in scola acé-
sta se va supune unui esamenu, ce, in toti anii
se va tiné in cele 3 dile d'antau din octovre,
in care i se vor cercá calitatile, se va pretinde
de la densulu pronunsiare curata, limpede, ni-
merita desfasurare a ideelor; in sant'a religiu-
ne, in cantarile bisericesci, intru a ceti roma-
nesce, si scrié si cu litere latine si cu cirlice,
in calculari aritmetice, in vorbirea magiara,
mai vertosu daca e din partile unguresci si ar-
delenesci, se nu fie tocmá neiniciatu; se va pre-
tinde mai departe: ca romanesce tocmá bine se
vorbésca, pentru cá invetiaturile aci se propunu
in limb'a acést'a. Daca cutare nu de locu, dupa
ce au absolvatu clasele din urma, ci de esemplu
dupa unu anu, seu doi, se areta aci pentru pri-
mire; de la acel'a se cere, se documenteze: cu
ce s'a deprinsu in timpulu remanerii de la
scola, altminte nu se va primá. Cine se va are-
tá sub nume falsu, strafornatu, cu testimonié
altor'a, seu cu ale sale, dara rase, corese, va ca-
dê sub mare si grea respundere. Nainte de 1
octovre nu e iertatu a face pro aici navala. A-
ceste sunt de a se observá preste toti anii; deci
se recomanda concernentiloru: cele cetite bine
a si le tipari in minte, ca se nu cada in perple-
sitati si neplacute, si rusinose. In institutul
acést'a pentru inscriere, pentru curatorie, pentru
didactru nu se platesco nimica: cu unu cuventu
tote darile inaltelor locuri ne cunoscute, si a-
colo necomprobate, sunt de aci scoase. Aci nu-
mai buna portare, si diligintia intru invetiare
se cere, alta nimicu. Datu in Aradu in insti-
tutul pedagogicu romanescu greco-rosaritenu
in 31 augustu 1867. dupa st. n.

prin Alesandru Gavra m. p.
loc. direct. alu Preparandiei.

Economia.

Tergulu de Viena.

Pretiturile negótielor sunt:

centenariulu (marge, mage)

Bumbaculu	Egiptianu	100 fl.	110 fl.
"	Nordamer. middl.	72—50	"
"	Grecescu	68	"
"	Levantinu 1.	60	"
"	Persianu	50	53
"	Ostind. Dhol. fair	55	"
"	"	Surate fair	"
Canep'a de Apatin		19—21	
"	" Itali'a, curatite faine	62 fl.	78 fl.
"	"	mittf.	50 " 60 "
"	" Poloni'a naturala	17	18.75
"	"	curatita	25 31.50
Inulu natural de Polonia		18.50	21.50
"	" Moravia natural	25	36
Mierea de Ungari'a naturala		18	18 1/2
"	" Banatu alba	—	—
"	" Ungari'a galbena	18 1/2	19 1/2
Sementi'a de trifoiu din Siria			
"	cea rosia curatita	30	—
"	" lucerna italiana	30	"
"	" francésca	40	42
"	" unguresca	26.50	27
"	curatita	28	29
Talpa lucrata (Pfundleder			
"	prim.)	90	95
"	" (Coranetti)	88	90

Pelea de bou, uda cu corne,			
cea din Poloni'a de 23—25 cr.			
" din Ungari'a de 25—27 "			
" "uscata cent. 55—57 fl.			
" vaca " 54 " 58 "			
" vitielu " "			
fora capetine	133	139	"
cu capetine	120	123	"
din Poloni'a	93	102	"
Cleiu pentru templari celu negru	13	14	
" " celu brunetu	17	19	
" " celu galbenu	19	21	
Oleulu de inu	32 1/2	33	"
" rapitia (rafinatu) —	—	—	"
" terpentinu galitanu	13 1/2	14 1/2	"
" rusescu	15	16	"
" austriacu	19.50	20	"
Colofoniu.	7	7 1/4	"
Smola négra	5 1/4	5 3/4	"
Unsorea de cenusia din Iiri'a	18 1/4	18 3/4	"
" " Ungaria (alba)	16	15 1/4	"
" " (albastra)	14.50	15.50	"
Rapiti'a din Banatu, metiulu			
" austriacu	5.25	5.37	"
Perulu de capra din Romani'a	26 fl.	28 fl.	
Lan'a de óie, cea de ierna	115	120	"
" " véra	110	120	"
" mielu	190	200	"
" óie din Transilvani'a	115	"	"
" " Brail'a, Jalomiti'a	80	"	"
" " Romani'a mare	76	"	"
" " mica	70	72	"
" tabaci (Gärber) din			
Romani'a	78	—	—
" óie din Banatu, cea			
comuna, grósa	65	—	—
" óie din Banatu tigai'a	75	—	—
" véra din Besarabi'a	—	—	—
Unsorea de porcu	39.25	40.50	"
Slanin'a afumata	41.25	42.40	"
Cer'a din Banatu si din Un-			
gari'a, cea galbena	128	131	—
cea nalbita	160	—	—
Prunele uscate, din 1865	25	26	"
Zaharulu Raffinade	31	32	"
" Melis	29.50	30.50	"
" Lompen	28.50	—	—
Gravulu din Banatu 89 1/2 metiul	5.60	cr.	
Ordiulu	72	2.90	"
Ovesulu din Ungar. 50	—	2.12	"
Seulu de óie din Romania	—	—	—
Coltiani (Knoppert) I. din 1866	14.00	15.00	"
" " II. " 1866	13.00	14.00	"
Dirdie (Trentie) Unguresci, albe	10.50	10.75	"
" " jumetate albe	8.25	9	"
" " obele	6	6 1/2	"
" " ordinare	5.25	5.50	"

Temisiór'a, 31 august 1867.

(Reportulu de septemana a Loidului
din Temisiór'a.) — Dispusetiunea rea de
terguitu ce domniá la inceputulu septemanei
in piatiulu d'aiói s'a schimbatu intr' un'a mai
buna, in urmare repóteloru bune de la piatiéle
den strainetate. Pretiturile s'au ureatu la marfa
promta precum si la marfa de terminu, si nu-
mai calamitatile transportului au impededatu de
nu s'a ureatu pretiulu bucatelor si mai tare.
La piatia nu se adusesse multu gráu.

Notámu:

Gráu, 86/89 1/2 cu fl. 4.60—65; 87/89
1/2 1/2 cu fl. 4.45—4.55; 85/89 1/2 1/2 cu fl. 4.15
4.30 cr. — Secar'a 78/80 1/2 cu fl. 2.60—
2.70. — Cucurudiulu cu fl. 2.75—80. — Or-
diulu 66/70 1/2 cu fl. 1.75—1.80. — Ovesulu
46/48 1/2 cu fl. 1.30—1.40. si 10%. Marfa la
terminu se promite totu pentru asemene pre-
turi.

VARIETATI.

— Una ucidere între ostasi. In asiá
numit'a casarma „Heumarkt“ den Viena se
dede unu castu tristu in dilele trecute. Unu
gregariu (ostasiu, Gemeiner) magiaru, Kolos-
váryy Mozi, impuscá adeca pe superiorulu seu,
corporalulu Ionu Crisianu, de la regimen-
tulu de infanteria a mareducelei Baden, pentru
ouventulu cá I. Crisianu aru fi fostu tare aspru
cu densulu la exercitiu s. a. Foile magiare si
cele magiaróne de aici grabira a dá crudelitatii

asta colóre scusandu pe ucigatori si aretandu
pe nefericitulu corporal cu omu aspru forte si
cumca a datu palme gregariulu magiaru. Noi
inse audimu din funte securu cá treb'a sta de
totu altfelu si cumca nu asprimea lui Crisianu
ar fi datu ansa la crim'a de mórte, ci numai
brutalitatea si nesupunerea lui Kolosváryy M.
Par fi indemnatu la ca. Kolosváryy M. fiindu
reerutu, se tienea de clas'a acelor naivi cari
cugeta cá daca nu voru invetiá exercitiulu s. a.
vor fi dimisiunati den ostasime, si asiá dara
neci cá voiá se invetié seu se pricepa ceva ce
ucisulu superioru i aretá de sute de ori si se
necagiá forte. Precum inse bine se scie, la mi-
litia domnesce rigóre, si totdeun'a corporalulu
este respundiatoriu superioriloru sei pentru in-
struarea si portarea fetoriloru de sub priveghia-
rea sa, si asiá bietulu ucisu, de o parte credin-
tiosu si devotatu mai mariloru sei, temendu-se
de asprimea legii, éra de alta parte superatu
neincetatu de cerbicositatea lui Kolosváryy a
fostu nevoitu a aretá mai mariloru sei portarea
urita a individulu magiaru, urmandu dupa acé-
st'a totu deun'a si pedepsa de la superiorii
competinti. Gregariulu magiaru inse si-puse in
cupetu se pusce pe „oláh kaplár“, ca se soape
de atate pedepse“ si éta cá la 24 l. tr. siedi-
endu I Crisianu la mésa cu mai multi ostasi,
s'a datu Kolosváryy Mozi in dosulu loru unde
a incarcatu pusca si candu s'a scolatu neferi-
citolu corporalulu de pe scaunu, a descarcat'o a
supra lui. Glontiulu a strapunsu partea cea de
la drépt'a a peptului si s'a opritu intr'unu un-
ghiu de la o feréstra. Puscatulu cadíu numai de
catulapamentu, dara se scólá totasi de rapede ca
se apuce pre ucidiatoriulu, carele inse o luase la
fuga. Poterile lu paresira pre bietulu Crisianu
scurgendu i-se sangele, si cadíu a dóu'a óra
pentru totdeuna. La 25 l. tr. dupa médiadi
fuse I. Crisianu inmormentatu, éra Kolosváryy
arestatu si pusu in fere.

— Bibliografia. Dr. Iosifu Zhishman
(di: Cisman), care nainte de trei ani publicá
opulu seu dreptulu matrimoniale alu bise-
ricei orientali ortodocse, incependu cu anu-
lu scolaru trecut prelegerile publice despre
dreptulu canonic orientali la facultatea juri-
dica a universitatii e. r. din Vien'a, inavutí li-
teratur'a nóstra bisericesca prin publicarea unu
tratu speciale despre sínóde si oficiéle epis-
copali in biserici'a orientala. Ambele carti
se afla in librari'a lui Vilhelmu Braun-
mühler in Vien'a si sunt de cumperatu: celu des-
pre dreptulu matr. cu 9 fl. éra estu despre sínóde
cu 3 fl. 80 cr. v. a. Recomandandu atentiunei
publiculu cetitoriu, éra mai vertosu celoru ce
au interesu de asemene cause, aceste opuri de
pe terenulu literaturéi nóstre bisericesci si in-
semnandu, cá eruditulu autore dá in ele o pro-
ba de ocupatiune seriósá si cunoscintia afunda
cu institutiunile si datinele bisericee ortodocse
din er'a bisantina, ne rezervámu pentru mai
tardíu, a ni esprime observatiunile nóstre des-
pre cuprinsulu speciale din cartea despre sínóde
si oficiéle episcopali.

— Necrologu. Dominec'a tr. in 25 aug.
1867 petrecuramu pre Ros'a Putilean rec-
tiosu Ianu la mormentu; de abíé in etate de
15 ani, repausá dupa unu morbu mai indelun-
gatu in 23 augustu a. c., lasandu in doliu pre
mama sorori frate si pre tatalu seu masteru V.
Putilean controloru la casa c. r. de resbelu
in Temisióra. Osamintele frumósei repausate
fura petrecute de o garda de tineri la ointeri-
mulu militariu. Servitiulu funebrele fu cele-
bratu de protopopulu locale romanu d. Me-
letie Dreghiciu asistatu de parochii romanu din
suburbiele fabricu si maierulu vechiu, fiindu
inse cá in cetatea Temisiórei romanii sunt
eschisi cu limb'a loru materna din beseric'a ca-
tedrala redicatu cu man'a si sudórea romanesca,
de ace'a neci servitiulu nu s'a tienutu dupa da-
tina in beserica ci in casa repausatei neci im-
matricularea nu s'a facutu aici, ci in suburbiulu
Maier. Perderea acéstei romane o sentimu
cu atát'a mai adencu, cáci e a dóu'a viktima in
vér'a acést'a. Nainte de 6 septemani inmormen-
taramu pre N. Petrescu de o asemene etate si
acú pre fericit'a Ros'a Ianu sic'a fostulu pro-
fesor de teologia in Versietiu pre la anulu
1848 Trifoniu Ianu si nepot'a fostulu proto-
popu Ignatiu Vuja din Oravitia care in anii
1848 si 49 fusese pre unu tempu scurtu epi-
scopu primu romanescu alu Versietulu si ca-
rele apoi mori esilatu la Nicotin in Serbia.
Multu ne dóre perderea romaniloru din giu-
rulu nostru cáci suntemu putienu la numeru si

avemu neceritate a portá socotéla striusa de
petele iubitoru nostri. Vitreg'a sórte ne urmá
fara gratia si ni rapí mladitiele, cele mai fi
móse din gradin'a dulcei nostre natiuni, pe
diendu in scurtu tempu pre 3 juristi: Constá-
tin Chicescu, Ioanichiu Sietpetianu si pre Ioan
Iovicia si dóu'a domnisiore: Petrescu in Re-
lancu, toti in flórea vietéi si plini de sperantu
Fie-le tieren'a usióra!

Anunsiare.

Subscrissulu dupa consultarea si la poít
mai multoru romanu din Buda-Pesta, Ungari
Banatu si Transilvania, am deschisu mai ve-
tosu in interesulu publiculu romanu, cancel-
ria advocatiale in Pesta, strad'a „Naea alba
(Weisse Schiffgasse) nr. 2, etagiu 1.

Facendu ast'a cunoscutu, se recomen-
donratulu publicu romanu, cu stima profundá
Pesta 29 aug. 1867.
Florianu Varga m. p.
advocatu in dreptu privatu
cambiale.

(1—3)

Publicare.

Prin gratiosulu intímatu a prémarití
Locuteninti reg. m. din 13 nov. 1866 nr. 12816
incuviintinduse pentru opidulu Lipova (Lippa)
dreptulu, ca tergiulu de tiara fostu hotaritu pre
20 aug., care inse pen-acum nu s-au tinutu sece
atramute pre 20 sept., carele din cauza ca in
acea di e serbatórea „st. Maria mica“ se va
tiene in anulu acesta in 14, 15 si 16 sept.

(1—3) Josifu Bãnn,
jude opid.

Fabric'a cunoscuta si bine provediuta
de scamme de paie si trestia

al u i

Mateiu Sosna,

in Viena,

Pfinthaus, Feldgasse nr. 317,
si recomanda deosebitu
scammele incovaiate de
trestia, cu pretiu forte
moderatu.

(1—3)

Cursurile din 2 sept. 1867 n. sér'a.

(dupa aretare oficiale.)

	bani	marf.
Imprumutele de stat:		
Cele cu 5% in val. austr.	52.50	52.60
" " contributiunali	58.40	58.60
" " nóue in argint	88.40	88.70
Cele in argint d. 1865 (in 500 franci)	80	80.50
Cele nationali cu 5% (jan.)	66.40	66.60
" metalice cu 5%	57.40	57.60
" " maiu—nov.	59.20	59.40
" " 4 1/2%	49.50	49.75
" " 4%	43.75	44.25
" " 3%	33	33.50
Efete de loteria:		
Sortile de stat din 1864	76.20	76.40
" " 1860 1/2 in cele intrege	84.20	84.40
" " " 1/2 separata	88.50	88.75
" " 4% din 1854	73.25	73.75
" " dia 1839, 1/2	139.50	140
" bancel de credit	126.75	127.25
" societ. vapor. dunarene cu 4%	84.50	85.50
" inprum. princp. Eszterházy à 40 fl.	94	97
" " Salm à "	29	29.50
" " cont. Palfy à "	24.75	25.25
" " princ. Clary à "	24	25
" " cont. St. Genois à "	23.25	23.75
" " princ. Windischgrätz à 20	17	18
" " cont. Waldstein à "	18.50	19.50
" " " Keglevich à 10	12	12.50
Obligatiuni desarscinitóre de pamentu:		
Cele din Ungaria	69.50	70.25
" Banatul tem.	67	67.50
" Bucovina	64	65
" Transilvania	63.50	64.25
Actiuni:		
A bancel national	689	690
" de credit	183.90	184.10
" scont	605	608
" anglo-austriace	103.70	104.25
A societatei vapor. dunar.	481	483
" Lloydulu	178	180
A drumulu ferat de nord.	171	171.50
" " stat	238	238.20
" " apus (Elisabeth)	139.25	139.75
" " sud	186.25	186.75
" " langa Tisza	147	147
" " Lemberg-Czernowitz	174	174.50
Bani:		
Galbenii imperatesci	5.90	5.91
Napoleond'ori	9.87	9.88
Friedrichsd'ori	10.30	10.40
Suverenii engl.	12.35	12.45
Imperialii rusesci	16.10	16.15
Argentulu	121.25	121.75